

Evolució dels hàbits esportius d'estudiants de ciències de l'esport a Espanya

María Luisa Rodicio-García^{1*} , María José Mosquera-González¹ ,
María Penado²   i Covadonga Mateos-Padorno³

¹Universidade da Coruña, Espanya

²Universitat Isabel I de Burgos, Espanya

³Universitat de Las Palmas de Gran Canaria, Espanya

Citació

Rodicio-García, M. L., Mosquera-González, M. J., Penado, M., & Mateos-Padorno, C. (2020). Evolution in the Sports Habits of Sport Sciences Students in Spain. *Apunts. Educación Física y Deportes*, 140, 15-22. [https://doi.org/10.5672/apunts.2014-0983.es.\(2020/2\).140.03](https://doi.org/10.5672/apunts.2014-0983.es.(2020/2).140.03)

Resum

L'objectiu d'aquest treball va ser analitzar l'evolució dels hàbits esportius d'estudiants espanyols de Ciències de l'Activitat Física i de l'Esport. Es tracta d'un estudi quantitatiu, exploratori i descriptiu. La mostra es va compondre de 1043 estudiants distribuïts en tres conjunts de diferents anys acadèmics: 357 (34.2%) van cursar els estudis en el període 1991-92; 364 (34.9%); en el 2012-13, i 322 (30.9%), en el 2016-17. Són homes en la seva majoria (74.3% enfront del 24.7% de dones) i la mitjana d'edat és de 21.7 anys ($DE=3.077$). Per a la recollida de dades es va utilitzar un qüestionari que presenta un índex de fiabilitat de $\alpha = .822, .836, .877$, en cada conjunt. Els resultats van mostrar que el perfil dels estudiants era clarament esportiu, que tenien antecedents d'esportistes en la seva família, alguna cosa que es va incrementant amb el pas dels anys, i que, una vegada s'inicien els estudis, s'aprecia un descens en el nombre d'esports practicats. Destaca el futbol com a esport majoritari que augmenta en funció dels anys estudiats i descendeix després de matricular-se en el centre. La pràctica es vincula amb les federacions i, per tant, la majoria competeixen a nivell nacional i regional.

Paraules clau: esport, ensenyament superior, educació física, estudiants, activitat física

Editat per:

© Generalitat de Catalunya
Departament de la Presidència
Institut Nacional d'Educació
Física de Catalunya (INEFC)

ISSN: 2014-0983

*Correspondència:

María Luisa Rodicio-García
m.rodicio@udc.es

Secció:

Educació física

Rebut:

10 d'octubre de 2019

Acceptat:

15 de gener de 2020

Publicat:

1 d'abril de 2020

Coberta:

Nous esports olímpics a
Tòquio 2020. Karate.
Foto: Haifa, Israel; 11.7.2017:
competicions de karate durant
els XX Jocs Macabeus al
Romema Arena.

Introducció

La recerca sobre els hàbits esportius dels estudiants universitaris de Ciències de l'Activitat Física i de l'Esport (CAFE), ha estat present, habitualment, en la literatura especialitzada a Espanya, des de la creació dels antics instituts nacionals d'educació física (INEF). Les primeres recerques realitzades es van centrar en una mostra d'estudiants d'un centre concret (De la Cruz et al., 1988; García et al., 2012; Márquez i Zubiaur, 1990; Madera i González, 2003; Mosquera-González i Rodicio-García, 1995; Parera i Solanellas, 1998; Pérez et al., 2005). En algunes d'elles es recullen les diferències entre abans i després d'iniciar els estudis (Mosquera-González i Rodicio-García, 1995; Pérez et al., 2005) i unes altres, incideixen en el coneixement de la titulació (Madera i González, 2003).

En el context internacional, s'ha vinculat la temàtica amb l'estudi dels hàbits de vida saludable i nivell de pràctica, utilitzant per a això el Physical Activity Questionnaire (IPAQ), o qüestionaris elaborats *ad hoc* (Bednarek et al., 2016; Durán et al., 2014; Fagaras et al., 2015; Loch et al., 2006; Rangel et al., 2015; Soguksu, 2011; Ureta, 2015).

Una altra línia de recerca emergent és la d'estudis comparatius. Mosquera-González i Rodicio-García (2014a, 2014b), analitzen la població d'estudiants d'activitat física i esport en els anys 90 i en l'actualitat. En el seu treball identifiquen masculinització, pràctica de diversos esports i també forta vinculació amb l'esport, que representa gairebé la meitat de la seva vida. Continua una tendència de modernitat, apreciada ja en la dècada dels 90, i entesa com la relació amb les federacions i la competició (García Ferrando, 2006); a més de la disminució de la pràctica després d'entrar en el centre. La masculinització dels estudis és confirmada per Porto (2009), així com per Serra i Soler (2013) i Garay et al. (2018), que identifiquen un descens en les sol·licituds d'accés als centres en els últims 25 anys, i en el percentatge de les dones que finalment hi accedeixen, tant a Catalunya com al País Basc. En el context internacional destaca l'estudi de Kwan et al. (2012), els qui van analitzar dos grups d'estudiants (1994-1995 i 2006-2007), arribant a la conclusió que l'activitat física disminueix a mesura que avancen els anys i, sobretot, quan ingressen a la universitat.

Un altre estudi comparatiu és el de Montero i Gómez (2006), en el qual s'ofereix una perspectiva més àmplia en comparar estudiants de cinc centres de les tres universitats gallegues. En aquest treball es constata que no hi ha grans diferències quant al gust per l'esport,

pràctica habitual i vinculació amb les federacions, tant en llicenciats com en diplomats, si bé els d'INEF estan una mica més vinculats amb la competició. La comparació de centres de diferents universitats espanyoles igualment l'ha dut a terme Montero (2008). Destaquen els de l'INEF de Galícia que arriben al 81.9% de pràctica esportiva, i són els que estan més vinculats amb les federacions i la competició.

També hi ha hagut interès per conèixer els hàbits esportius de l'alumnat de Magisteri en Educació Física (EF), tal com ho mostren els estudis d'Arbinaga et al. (2011), López-Sánchez et al. (1994) en el qual es comparen diverses promocions d'aspirants; el de Zagalaz et al. (2009) que estudia la seva pràctica esportiva, abans d'entrar en el centre i després i, finalment, el de Gago et al. (2012), en el qual es realitza la comparació amb els d'altres especialitats d'educació infantil i primària.

Una altra perspectiva és l'estudi de la població d'estudiants universitaris que inclouen als d'EF. A Espanya, destaca el treball de Ruiz et al. (2001), on s'observa que els de Ciències de l'Educació, on s'inclouen els que estudien la Diplomatura de Mestre en EF, se situen en primer lloc quant a quantitat de practicants d'activitats físicoesportives de temps lliure. En la mateixa línia, apareixen els treballs d'Awadalla et al. (2014), Bergier et al. (2015, 2016), Brown et al. (2008), Fagaras et al. (2015), Martínez-Lemos et al. (2014), Nasui i Popescu (2014), Olutende et al. (2017), Sechi i García (2012), Sigmundová et al. (2013) i Valdés-Badilla et al. (2015). Així mateix, existeixen estudis comparatius entre estudiants universitaris d'EF de diferents països, com és el cas de Haase et al. (2004), Kondric et al. (2013), Bergier et al. (2016, 2017), i Sindik et al. (2017).

Des del punt de vista metodològic, la majoria dels estudis són quantitius i de naturalesa transversal, analitzant una mostra d'estudiants en un moment concret (De la Cruz et al., 1988; Madera i González, 2003; Márquez i Zubiaur, 1990; Montero i Gómez, 2006; Montero, 2008; Mosquera-González i Rodicio-García, 1995, 2014a; Parera i Solanellas, 1998; Pérez et al., 2005; Zagalaz et al., 2009), sent més escassos els estudis longitudinals (Kwan et al., 2012; Ruiz et al., 2001).

Aquest treball se centra en conèixer l'evolució dels hàbits esportius d'estudiants de CAFE, a Espanya, en els últims 25 anys; amb aquesta finalitat s'analitzen les dades en una doble dimensió: en funció del grup estudiant (1991-92, 2012-13 i 2016-17), i de si es refereixen a abans o després de la seva matriculació en el centre universitari.

Metodologia

Es va utilitzar una metodologia de tall quantitatiu, amb el qüestionari com a instrument de recollida d'informació; i fonamentalment descriptiva, perquè es va focalitzar a informar sobre els hàbits esportius dels estudiants de CAFE, ateses les respostes directes donades per ells mateixos en situacions naturals, com és el context de l'aula.

Per a això, es va comptar amb tres mostres d'estudiants matriculats en aquests estudis, en la Universitat de La Corunya, en diferents períodes: en els anys 90, concretament en el curs 1991-92, any en què finalitza els seus estudis la primera promoció d'estudiants de llicenciatura en INEF de La Corunya; una dècada després, en el curs 2012-13, per ser l'any en què finalitzava la primera promoció de graduats en Ciències de l'Esport de la mateixa Universitat, i, finalment, la promoció de l'any 2016-17 en la qual finalitzava la segona promoció d'estudis de grau.

Participants

Van prendre part en l'estudi 1.043 estudiants, 357 (34.2 %) dels quals van cursar els estudis l'any acadèmic 1991-92; 364 (34.9 %) en 2012-13 i 322 (30.9 %) en 2016-17, majoritàriament homes, el 74.3 % enfront del 24.7 % de dones. La mitjana d'edat era de 21.7 anys ($DE = 3.077$), i cursaven 1r en el moment de la recollida de dades el 26.7 %; 2n curs, el 24.5 %; 3r, el 16.3 %; 4t, el 23 %, i 5è, el 8 % (aquest percentatge és baix perquè només incloïa la mostra del període 1991-1992, ja que els actuals graus són de 4 anys).

Procediment i instrument

Es va sol·licitar la col·laboració dels participants, tots ells estudiants de CAFE, amb una carta informativa al professorat d'assignatures troncales per a aconseguir una major resposta. Una vegada obtingut el vistiplau, s'acudia a l'aula en l'horari indicat pel professorat col·laborador, i se sol·licitava el consentiment informat als estudiants, per a procedir seguidament a l'emplenament del qüestionari. El mostreig va ser, per tant, incidental, i van contestar tots els presents en cada sessió. El procés va transcórrer sense incidències, sempre amb la presència de l'equip de recerca perquè es realitzés una correcta aplicació del qüestionari i es facilités el seu emplenament. Es va informar els participants que els qüestionaris eren anònims i que les dades solament s'utilitzarien per a la recerca.

L'instrument va ser elaborat *ad hoc* en els anys 90 i modificat l'any 2012, adaptant-lo al context social i de recerca del moment, per a aplicar-lo als altres dos grups estudiats. S'estructura en quatre blocs: dades d'identificació, hàbits socioculturals, hàbits esportius i hàbits de vida. En els dos últims blocs es van recollir dades referides a moments previs a l'ingrés en la titulació i una vegada iniciat aquesta. Aquest article se centra en els hàbits esportius dels estudiants una vegada matriculats en la titulació de Ciències de l'Esport.

En l'actualització de l'instrument, i a l'efecte de validació, es va comptar amb la col·laboració de professorat i estudiants de la Facultat de Ciències de l'Esport. Inicialment, se'ls va sol·licitar respondre al qüestionari destacant al marge totes les qüestions que consideressin en relació amb dos aspectes: format i contingut. Revisades les anotacions fetes per part de l'equip investigador van ser convocats a una sessió de treball en grup per analitzar les millores suggerides i prendre decisions. L'anàlisi de les seves aportacions va recomanar actualitzar el llenguatge, modificar l'estructura, així com ampliar-lo en algun aspecte no contemplat en la versió original. La fiabilitat de l'instrument es va mesurar a través de l'estadístic α de Cronbach que dona un resultat global per a la dimensió objecte d'estudi, de .822, .836, .877, en cada grup estudiat.

L'estudi es va realitzar d'acord amb el Codi d'Ètica de l'Associació Mèdica Mundial (Declaració d'Hèlsinki) i va ser aprovat pel Comitè d'Ètica de la Recerca i la Docència de la Universitat de La Corunya a la qual pertanyen les autoritats.

Anàlisi de dades

Es va combinar l'estadística descriptiva i inferencial, anàlisi de fiabilitat de l'instrument, taules de contingència i mesures d'associació. Dins d'aquestes últimes es va realitzar la prova χ^2 de Pearson per a analitzar la relació entre les variables categòriques (antecedents com a esportistes en la seva família, ambient favorable a la pràctica esportiva, vinculació a les federacions, i categories en les quals competien), en funció dels cursos acadèmics i de si es produïen abans o després d'entrar en el centre. Per a saber si els anys de pràctica esportiva diferien en funció del curs acadèmic, es va realitzar una anàlisi factorial ANOVA d'un factor i la prova *post hoc* de Tukey, que va permetre saber entre els cursos on, en concret, es trobaven les diferències. El tractament i anàlisi de dades es va realitzar amb el programa estadístic SPSS, versió 22.0 per a Windows.

Resultats

Per a analitzar l'evolució dels hàbits esportius en els diferents cursos estudiats, s'ha fet un estudi dels tres grups considerats, posant èmfasi en les següents variables: antecedents d'esportistes en la família i ambient favorable, nombre d'esports que practiquen, anys de pràctica, l'esport que realitzen, si estan federats, si competeixen i en quin nivell ho fan.

Els estudiants participants en la recerca tenen antecedents com a esportistes en la seva família en percentatges que varien en funció dels anys acadèmics (taula 1), amb una tendència a anar incrementant-se a mesura que passen els mateixos, amb proporcions que oscil·len entre el 51.1 % en els anys 90, al 72 % en l'actualitat. Aquesta

diferència és estadísticament significativa ($\chi^2 = 33.503$; g.l. = 2; $\alpha = .000 < .05$), i augmenta a mesura que avancen els anys. La situació és diferent en referir-se a l'ambient favorable o no a la pràctica esportiva on les diferències són mínimes, oscil·lant entre el 87.2 %, en els 90 i el 88.5 % en el curs 2016-17; i no significatives ($\chi^2 = .340$; g.l. = 2; $\alpha = .843 > .05$), en funció del curs acadèmic.

El perfil de l'alumnat és clarament esportiu, si bé, una vegada que comencen els estudis de Ciències de l'Esport, s'aprecia un descens en el nombre d'esports practicats (figures 1 i 2). Abans de matricular-se en el centre els majors percentatges s'observen en la categoria de més de tres esports, i després, predomina la pràctica de dos esports.

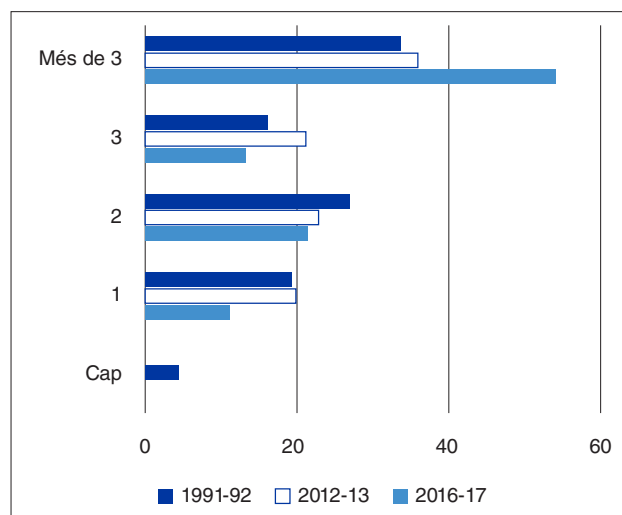
Taula 1

Antecedents esportistes i ambient esportiu

	1991-92		2012-13		2016-17		χ^2	g.l.	Sig.
	n	%	n	%	n	%			
Antecedents esportistes	182	51.1	238	65.4	232	72	33.503	2	.000
Ambient esportiu	292	87.2	304	88.4	277	88.5	.340	2	.843

Figura 1

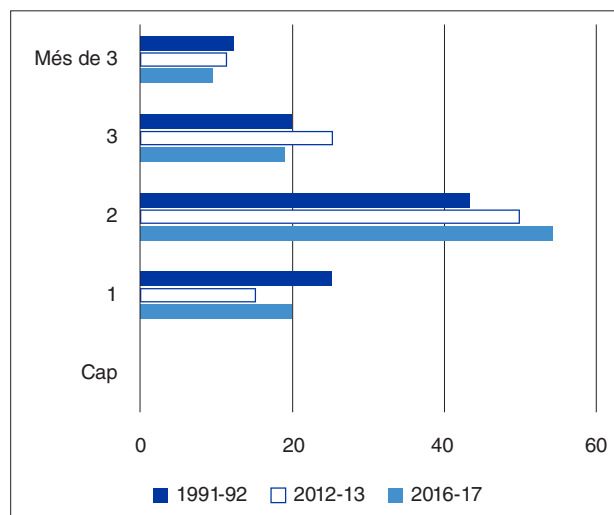
Nre. d'esports practicats abans

Font: elaboració pròpia.

Figura 2

Nre. d'esports practicats després

Font: elaboració pròpia.

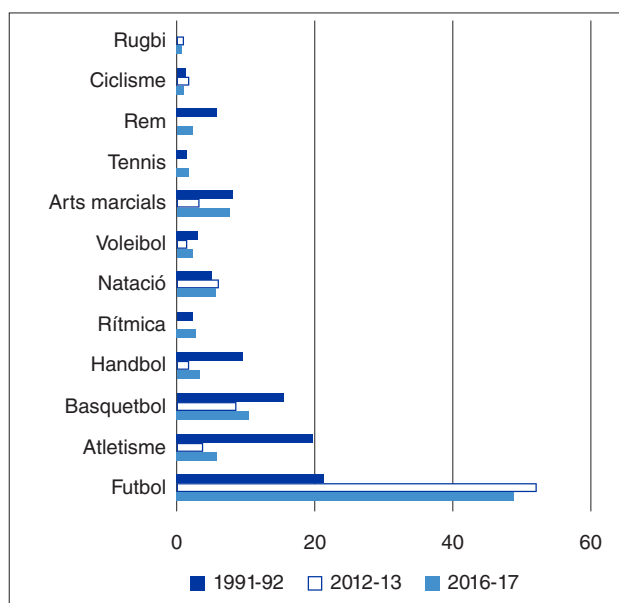
Una altra dada a ressaltar és que no hi ha ningú que, una vegada iniciat els estudis, assenyali que no practica cap esport de manera habitual.

En els esports practicats (figures 3 i 4) destaca el futbol, encara que la seva pràctica ha descendit una vegada que s'han matriculat a CAFE; en menor mesura practiquen altres esports com atletisme, bàsquet, arts marcial

i handbol. S'observa com a mesura que passen els anys, és major la diversitat d'esports que practiquen, però la tendència del model de pràctica es manté, amb un predomini clar del futbol, en els tres grups estudiats, tan abans com després d'entrar en el centre.

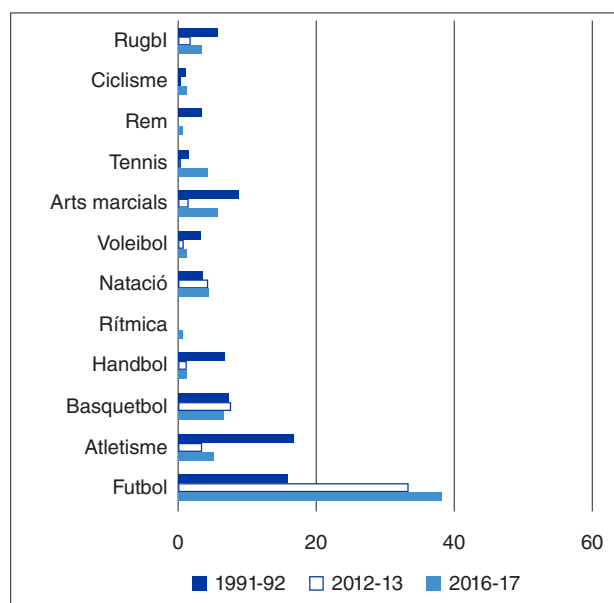
La mitjana d'anys que porten practicant-los és de 7.66 ($DE = 3.991$) en els 90, i ascendeix a 11 anys,

Figura 3
Esports practicats abans

Font: elaboració pròpia.

Figura 4
Esports practicats després

Font: elaboració pròpia.

Taula 2
Vinculació amb federacions i la competició

		1991-92		2012-13		2016-17		g.l.	Sig.	
		%	n	%	n	%	χ^2			
Federats	Abans	309	91.2	326	93.1	299	94.0	2.139	2	.343
	Després	179	68.8	179	58.1	158	59.6	7.774	2	.021
Competeixen	Abans	318	91.9	327	92.9	314	97.8	11.933	2	.003
	Després	166	60.6	190	56.9	171	58.0	.875	2	.646

Font: elaboració pròpia.

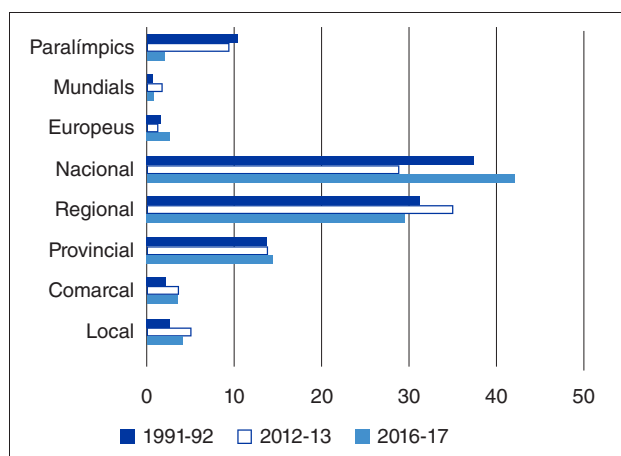
en els altres dos cursos acadèmics analitzats; i aquestes diferències són significatives, tal com ens mostren els resultats del ANOVA realitzat ($F = 94.185$; g.l. = 2; $\alpha = .000 < .05$). La prova post hoc (HSD de Tukey) informa que aquestes diferències es donen entre el grup dels 90 i el de 2012, i entre el del 90 i 2017 ($\alpha = .000 < .05$, en tots dos casos).

La pràctica d'aquests esports es vincula amb les federacions en els tres anys estudiats i amb tendència a augmentar (taula 2) i amb una diferència estadísticament significativa en els federats després de matricular-se en el centre, sent major en els anys 90 ($\chi^2 = 7.774$; g.l. = 2; $\alpha = .021 < .05$). La majoria ha competit en percentatges superiors al 90 %, i augmenta de manera progressiva en els tres grups, abans de matricular-se en estudis de CAFE, sense ser significatives les diferències. Una vegada matriculats, les diferències si són estadísticament significatives, sent superior en els anys 90 ($\chi^2 = 11.933$; g.l. = 2; $\alpha = .003 < .05$).

Les categories en la qual competien abans d'entrar en el centre són fonamentalment a nivell nacional (37 %) i regional (31.1 %), diferències estadísticament significatives ($\chi^2 = 35.518$; g.l. = 14; $\alpha = .001 < .05$) (figura 5). El pas dels anys va fent que augmentin els que competeixen a nivell nacional en el període 2016-17 (41.9 %) i, a nivell regional, en el de 2012-13 (34.9 %), sense ser estadísticament significatives les diferències. No és menyspreable el percentatge d'estudiants que competeixen en Jocs Paralímpics (10 %), si bé aquest descendeix amb el pas dels anys.

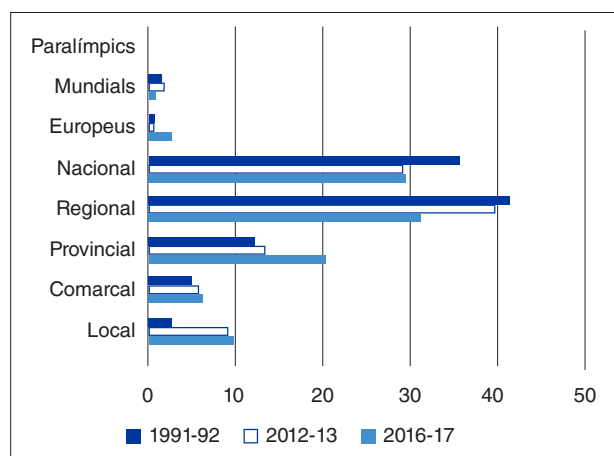
La comparació entre abans d'entrar en el centre i després (figures 5 i 6), va posar de manifest que en el curs 2016-17 s'observava una tendència a reduir-se la competició a nivell nacional (passa de 41.9 % al 28.5 %); i a incrementar-se la regional (del 29.5 % al 39.2 %) i la provincial (del 14.6 % al 20 %). Aquesta mateixa tendència és la que es va observar en els anys 90.

Figura 5
Nivell de la competició abans

Font: elaboració pròpia.

Figura 6
Nivell de la competició després

Font: elaboració pròpia.

Discussió i conclusions

L'interès pels hàbits esportius dels estudiants de CAFE ha estat i és una temàtica d'interès en la literatura especialitzada. El primer que cal ressaltar de tots ells, és que es tracta d'una titulació realitzada fonamentalment per homes (De la Cruz et al., 1988; Durán et al., 2014; Garay et al., 2018; García et al., 2012; López-Sánchez et al., 1994; Madera i González, 2003; Márquez i Zubiaur, 1990; Montero, 2008; Pérez et al., 2005; Porto, 2009; Serra et al., 2014; Serra i Soler, 2013).

Per a comprendre i explicar aquest fet, Serra et al. (2014) consideren que és necessària una perspectiva teòrica feminista que incideixi en els estereotips de gènere, revisi el currículum ocult, reconegui l'hegemonia de la cultura masculina en els estudis i tingui en compte el discurs neoliberal de la societat.

L'existència d'antecedents d'esportistes en la família no és una dada que es reculli en totes les recerques a les quals s'ha tingut accés; però, quan és abordat es constata, igual que en aquest estudi, que aquesta influència existeix i s'incrementa amb el pas dels anys (García Ferrando, 2006; Mosquera-González i Rodicio-García, 2014a, 2014b; Sukys et al., 2014). Des del punt de vista de la pràctica, el perfil identificat en els estudiants de CAFE és clarament esportiu, coincidint amb altres estudis (García et al., 2012; López-Sánchez et al., 1994; Madera i González, 2003; Márquez i Zubiaur, 1990; Montero, 2008; Mosquera-González i Rodicio-García, 1995; Pérez et al., 2005; Ruiz et al., 2001; Zagalaz et al., 2009).

Quant al nombre d'esports practicats, els hàbits són multiesportius, ja que practiquen més de tres esports. Aquesta tendència és coincident amb les dades aportades per De la Cruz et al. (1988), Madera i González (2003)

i Mosquera-González i Rodicio-García (2014a, 2014b). Quant als esports practicats destaca el futbol (Mosquera-González i Rodicio-García, 1995, 2014a, 2014b; Perra i Solanellas, 1998; Pérez et al., 2005; García et al., 2012), encara que en altres estudis apareix la presència de l'atletisme, gimnàstica i bàsquet (De la Cruz et al., 1988; López-Sánchez et al., 1994; Márquez i Zubiaur, 1990).

Una vegada que inicien els estudis universitaris es percep un descens de pràctica i del nombre d'esports, tendència que es confirma també en altres carreres (Madera i González, 2003; Pérez et al., 2005), si bé, alguns destaquen el contrari (Fagarasa et al., 2015; García et al., 2012; Nasui i Popescu, 2014; Ruiz et al., 2001; Sigmundova et al., 2013; Zagalaz et al., 2009). Aquests canvis es poden explicar amb el que Puig (1997) va denominar itineraris esportius, és a dir, fluctuacions de la pràctica en funció de la biografia de cada participant.

Pràcticament tots els estudiants es vinculen amb la competició i les federacions, cosa que es detecta en els primers estudis, i que es manté fins a l'actualitat (De la Cruz et al., 1988; Madera i González, 2003; Márquez i Zubiaur, 1990; Montero, 2008; Montero i Gómez, 2006; Mosquera-González i Rodicio-García, 2014a); però, es redueix de manera significativa quan són universitaris (Mosquera-González i Rodicio-García, 1995; Pérez et al., 2005).

García Ferrando (2006) va detectar en l'enquesta de població espanyola que l'esport s'ha globalitzat i és postmodern, i no modern, de competició i federat. El més remarcable d'aquesta recerca és que en els estudiants de CAFE hi ha la tendència contrària a la població espanyola, independentment del grup estudiat. En definitiva, el perfil dels estudiants no afavoreix els canvis

socials en l'esport, sinó al contrari, reproduceix models tradicionals de pràctica esportiva de modernitat, de tipus d'esport i de masculinització que no s'ajusten a una societat postmoderna. S'ha creat un circuit tancat que es retroalimenta a si mateix: l'alumnat arriba amb un perfil de modernitat i el centre el reproduceix i legitima.

En aquesta línia, seria interessant reflexionar sobre la formació dels professionals d'EF, però, sobretot, amb respecte a les creences dels estudiants en formació, a través del filtre de la qual interpretaran el que estan aprenent. En l'actualitat, les accions formatives no són prou eficaces per a canviar creences, actituds i valors amb els quals arriben els estudiants (Carreiro et al., 2016; McKenzie, 2007; Villaverde et al., 2017). Com assenyalen Kirk i Oliver (2014), cal que hi hagi més interconnexió entre la recerca i la intervenció.

Referències

- Arbinaga, F., García, D., Vázquez, I., Joaquín, M., & Pazos, E. (2011). Actitudes hacia el ejercicio en estudiantes universitarios: relaciones con los hábitos alimenticios y la insatisfacción corporal. *Revista Iberoamericana de Psicología del Ejercicio y el Deporte*, 6(1), 97-112.
- Awadalla, N. J., Aboelyazed, A. E., Hassanein, M. A., Khalil, S. N., Aftab, R., Gaballa, I. I., & Mahfouz A. A. (2014). Assessment of physical inactivity and perceived barriers to physical activity among health college students, south-western Saudi Arabia. *East Mediterranean Health Journal*, 20(10), 596-604.
- Bednarek, J., Pomykała, S., Bigosińska, M., & Szygula, Z. (2016). Physical activity of polish and turkish university students as assessed by IPAQ. *Central European Journal of Sport Sciences and Medicine*, 16(4), 13-22. <https://doi.org/10.18276/cej.2016.4-02>
- Bergier, J., Bergier, B., & Tsos, A. (2015). Physical activity and eating habits among female students from Ukraine. *Health Problems of Civilization* 2(9), 5-12. <https://doi.org/10.5114/hpc.2015.57106>
- Bergier, J., Bergier, B., & Tsos, A. (2016). Variations in physical activity of male and female students from different countries. *Iranian Journal of Public Health*, 45(5), 705-707. <https://doi.org/10.5604/12321966.1230674>
- Bergier, J., Bergier, B., & Tsos A. (2017). Variations in physical activity of male and female students from the Ukraine in health-promoting life style. *Annals of Agricultural of Environmental Medicine*, 24(2):217-221. <https://doi.org/10.5604/12321966.1230674>
- Brown, G. A., Lynott, F., & Heelan, K. A. (2008). A fitness screening model for increasing fitness assessment and research experiences in undergraduate exercise science students. *Advances in Physiology Education*, 32(3), 212-8. <https://doi.org/10.1152/advan.00025.2007>
- Carreiro, F., González, M. A., & González, M. F. (2016). Innovación en la formación del profesorado de educación física. *Retos. Nuevas tendencias en Educación Física, Deporte y Recreación*, 29, 251-257.
- De la Cruz, J. C., López, J., Olmos, J., Navarro, J., Canas, J., & Ureña, A. (1988). Encuesta a los aspirantes al ingreso en el INEF de Granada. *Motricidad*, 2, 75-92.
- Durán, S., Valdés, P., Godoy, A., & Herrera, V. (2014). Hábitos alimentarios y condición física en estudiantes de pedagogía en educación física. *Revista Chilena de Nutrición*, 41(3), 1-12. <https://doi.org/10.4067/S0717-75182014000300004>
- Fagaras, S. P., Radu, L. E., & Vanvu, G. (2015). The level of physical activity of university students. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 197, 1454-1457. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.07.094>
- Gago, J., Sampedro, J., Tornero, I., Carmona, J., & Sierra, A. (2012). Actitudes hacia la obesidad de los estudiantes de magisterio de la Universidad de Huelva. *Retos. Nuevas tendencias en Educación Física, Deporte y Recreación*, 22, 38-42.
- Garay, B., Elcoroaristizabal, E., Vizcarra, M. T., Prat, M., Serra, P., & Soler, S. (2018). ¿Existe sesgo de género en los estudios de ciencias de la actividad física y el deporte? *Retos. Nuevas tendencias en Educación Física, Deporte y Recreación*, 34, 150-154.
- García, J., Fernández, J., & Pires, F. (2012). Hábitos deportivos de estudiantes de ciencias de la actividad física y del deporte. *Revista Española de Educación Física y Deportes*, 398, 83-97.
- García Ferrando, M. (2006). *Postmodernidad y deporte: entre la individualización y la masificación. Encuesta sobre hábitos deportivos de los españoles 2005*. Centro de Investigaciones Sociológicas.
- Haase, A., Steptoe, A., Sallis, J. F., & Wardle, J. (2004). Leisure-time physical activity in university students from 23 countries: Associations with health beliefs, risk awareness, and national economic development. *Preventive Medicine*, 39(1), 182-190. <https://doi.org/10.1016/j.ypmed.2004.01.028>
- Kirk, D., & Oliver, K. L. (2014). The same old story: The reproduction and recycling of a dominant narrative in research on physical education for girls. *Apunts. Educación Física y Deportes*, 116, 7-22. [https://doi.org/10.5672/apunts.2014-0983.es.\(2014/2\).116.01](https://doi.org/10.5672/apunts.2014-0983.es.(2014/2).116.01)
- Kondric, M., Sindik, J., Furjan-Mandic, G., & Schiefler, B. (2013). Participation motivation and student's physical activity among sport students in three countries. *Journal of Sports Science & Medicine*, 12(1), 10-18.
- Kwan, M. Y., Cairney, J., Faulkner, G. E., & Pullenavegum, E. E. (2012). Physical activity and other health-risk behaviours during the transition into adulthood: A longitudinal cohort study. *American Journal of Preventive Medicine*, 42(1), 14-20. <https://doi.org/10.1016/j.amepre.2011.08.026>
- Loch, M., Konrad, L., Dos Santos, P., & Nahas, M. (2006). Perfil da aptidão física relacionada a saúde de universitários de educação física curricular. *Revista Brasileira de Cineantropometria & Desempenho Humano*, 8(1), 64-71.
- López-Sánchez, J. M., Zagalaz, M. L., Gutiérrez, L., & Ortega, M. (1994). Perfil profesional de los alumnos aspirantes a maestro especialista en E.F., de las cuatro primeras promociones de la Facultad de Humanidades y Ciencias de la Educación. Sección Magisterio de la Universidad de Jaén. A S. Romero (Coord.), *Didáctica de la educación física: diseños curriculares en primaria* (pàg. 217-220). Wanceulen.
- Madera, E., & González, R. (2003). Del INEF a la facultad: motivaciones, conocimientos, consideraciones y hábitos de los alumnos de primer curso de la Licenciatura en Ciencias de la Actividad Física y del deporte de la Universidad de León. A S. Márquez (Coord.), *La psicología de la actividad física y el deporte: perspectiva latina* (pàg. 425-432). Universidad de León.
- Márquez, S., & Zubiaur, M. (1990). Actitudes, intereses y opiniones de los estudiantes del INEF de Castilla y León. *Perspectivas*, 4, 27-32.
- Martínez-Lemos, R. I., Puig-Ribera, A. M., & García-García, O. (2014). Perceived barriers to physical activity and related factors in Spanish university students. *Open Journal of Preventive Medicine*, 4, 164-174. <https://doi.org/10.4236/ojpm.2014.44022>
- McKenzie, T. L. (2007). The preparation of physical educators: A public health perspective. *Quest*, 59, 346-357. <https://doi.org/10.1080/00336297.2007.10483557>
- Montero, A. (2008). Hábitos de práctica deportiva, socialización deportiva, valores, corporalidad y expectativas profesionales de los estudiantes de educación física de tres universidades. A V. Gambau et al. (Comps.), *Comunicación y deporte* (pàg. 317-325). AEISAD.
- Montero, A., & Gómez, J. (2006). Prácticas deportivas y valores en estudiantes universitarios de educación física en Galicia. A X. Pujaadas (Coord.), *Culturas deportivas y valores sociales* (pàg. 453-463). AEISAD.
- Mosquera-González, M. J., & Rodicio-García, M. L. (1995). *O perfil socio-deportivo dos alumnos do INEF Galicia*. Centro Galego de Documentación i Edicións Deportivas.

- Mosquera-González, M. J., & Rodicio-García, M. L. (2014a). Hábitos deportivos de los estudiantes de la Facultad de Ciencias del Deporte y la Educación Física de la Universidade da Coruña (1992-2012): la influencia de los cambios de la sociedad española. A H. Cairo & L. Finkel (Coords.), *Actas del XI congreso español de sociología crisis y cambio: propuestas desde la sociología (Vol. III)* (pàg. 346-356). Federación Española de Sociología.
- Mosquera-González, M. J., & Rodicio-García, M. L. (2014b). Hábitos deportivos y de vida de los estudiantes de la Facultad de Ciencias del Deporte y la Educación de la Universidade da Coruña. A R. Llopis (Dir.), *Crisis, cambio social y deporte* (pàg. 703-712). AEISAD.
- Nasui, B., & Popescu, C. (2014). The assessment of the physical activity of Romanian university students, Palestrica of the third millennium. *Civilization and Sport*, 15(2), 107-111.
- Olutende, O. M., Kweyu, I. W., & Wekesa, J. S. (2017). Health behaviour intentions and barriers to physical activity among health science students: Exploring general self efficacy as a mediator. *Journal of Physical Activity Research*, 2(2), 101-106. <https://doi.org/10.12691/jpar-2-2-6>
- Parera, I., & Solanellas, F. (1998). Estudio descriptivo de los hábitos deportivos de los estudiantes del INEFC de Barcelona. A J. Martínez del Castillo (Comp.), *Deporte y calidad de vida* (pàg. 107-117). Librerías Esteban Sanz-AEISAD.
- Pérez, D., Requena, C., & Zubiaur, M. (2005). Evolución de motivaciones, actitudes y hábitos de los estudiantes de la Facultad de Ciencias de la Actividad Física y del Deporte de la Universidad de León. *European Journal of Human Movement*, 14, 65-79.
- Puig, N. (1997). Joves i esport: influència dels processos de socialització als itineraris esportius juvenils. *Apunts. Educació Física i Esports*, 50, 109.
- Porto, B. (2009). Feminización y masculinización en los estudios de maestro y educación física en Galicia. *Revista de Investigación en Educación*, 6, 50-57.
- Rangel, L. G., Rojas, L. Z., & Gamboa, E. (2015). Actividad física y composición corporal en estudiantes universitarios de cultura física, deporte y recreación. *Revista de la Universidad Industrial de Santander. Salud*, 47(3), 281-290. <https://doi.org/10.18273/revsal.v47n3-2015004>
- Ruiz, F., García, E., & Hernández, A. (2001). La práctica de actividad físico-deportiva de tiempo libre del alumnado de la Universidad de Almería. Un estudio longitudinal. *Revista de Educación Física*, 82, 5-9.
- Secchi, J. D., & García, G. C. (2012). Aptitud física en estudiantes de educación física, medicina y contador público de la Comunidad Adventista de Plata. *PubliCE Standard*, 1-10. <http://g-se.com/es/salud-y-fitness/articulos/aptitud-fisica-en-estudiantes-de-educacion-fisica-medicina-y-contador-publico-de-la-universidad-adventista-del-plata-1440>
- Serra, P., & Soler, S. (2013). Evolución de la presencia de mujeres en los estudios de ciencias de la actividad física y deporte en el INEF de Cataluña: datos para la reflexión. A J. Aldaz, A. Dorado, P. J. Jiménez, & A. Vilanova (Eds.), *Responsabilidad social, ética y deporte* (pàg. 411-418). AEISAD.
- Serra, P., Soler, S., & Vilanova, A. (2014). Menos del 20%: claves para entender desde una perspectiva teórica el progresivo descenso de la presencia de la mujer en los estudios de ciencias de la actividad física y deporte. A R. Llopis (Dir.), *Crisis, cambio social y deporte* (pàg. 375-380). AEISAD.
- Sigmundová, D., Chmelík, F., Sigmund, E., Feltlová, D., & Frömel, K. (2013). Physical activity in the lifestyle of Czech university students: Meeting health recommendations. *European Journal of Sport Science*, 13(6), 744-750. <https://doi.org/10.1080/17461391.2013.776638>
- Sindik, J., Furjan-Mandic, G., Zenic, N., Zovko, I. C., Stanković, V., Savić, Z., Djokić, Z., & Kondrič, M. (2017). Comparison of psychological skills, athlete's identity, and habits of physical exercise of students of faculties of sport in four Balkan countries. *International Scientific Journal*, 6(1), 13-28.
- Soguksu, K. (2011). Physical activity level between Polish and Turkish university students (IPAQ). A B. Bergier (Ed.), *Physical activity in health and disease* (pàg. 19-27). Pope John Paul II State School of Higher Education in Biala Podlaska.
- Sukys, S., Majauskienė, D., Cesnaitiene, V. J., & Karanauskiene, D. (2014). Do parents' exercise habits predict 13-18-year-old adolescents' involvement in Sport?. *Journal of Sports Science & Medicine*, 13(3), 522-528.
- Ureta, M. X. (2015). Estilos de vida y prácticas de ocio en estudiantes de la Licenciatura en Educación Física, Recreación y Deporte del IUACJ. *Revista Universitaria de la Educación Física y el Deporte*, 8(8), 49-58.
- Valdés-Badilla, P., Godoy-Cumillaf, A., Herrera-Valenzuela, T., & Durán-Agüero, S. (2015). Comparación en hábitos alimentarios y condición física entre estudiantes de educación física y otras carreras universitarias. *Nutrición Hospitalaria*, 32, 829-836. <https://doi.org/10.3305/nh.2015.32.2.9194>
- Villaverde, E., González, M. A., & Toja, M. B. (2017). El buen profesor de educación física desde la concepción del alumnado universitario en Galicia. *Sportis. Revista Técnico-Científica del Deporte Escolar, Educación Física y Psicomotricidad*, 3(2), 286-302. <https://doi.org/10.17979/sportis.2017.3.2.1909>
- Zagalaz, M. L., Lara, A. J., & Cachón, J. (2009). Utilización del tiempo libre por el alumnado de Magisterio de la especialidad de Educación Física. Análisis en la Universidad de Jaén. *Retos. Nuevas tendencias en Educación Física, Deporte y Recreación*, 6, 104-107.

Conflicte d'interessos: les autories no han comunicat cap conflicte d'interessos.

© Copyright Generalitat de Catalunya (INEFC). Aquest article està disponible a la url <https://www.revista-apunts.com/>. Aquest treball està publicat sota una llicència Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License. Les imatges o qualsevol altre material de tercers d'aquest article estan incloses a la llicència Creative Commons de l'article, tret que s'indiqui el contrari a la línia de crèdit; si el material no s'inclou sota la llicència Creative Commons, els usuaris hauran d'obtenir el permís del titular de la llicència per reproduir el material. Per veure una còpia d'aquesta llicència, visiteu <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.ca>